

Wil de échte Bush opstaan ?

Rik Coolsaet

Hij was nog maar net vier dagen thuis en de mist was opgeklaard. In een baseballstadium vol *West Point*-cadetten had president Bush het opnieuw over Goed en Kwaad in de wereldpolitiek. Amerika heeft de leiding in de strijd tegen het Kwaad: die terroristische cellen, verspreid in meer dan 60 landen, en de tiran van Bagdad (toegegeven, hij noemde Irak niet bij naam; dat deden zijn medewerkers achteraf). Wij zullen het uitschakelen, preventief, voor het opnieuw toeslaat. Dezelfde dag lezen we ook in de kranten dat zijn administratie net beslist heeft om van start te gaan met de eerste onderdelen voor Amerika's nieuwste generatie bruikbare kernwapens. Een hele geruststelling: onze goeie ouwe vertrouwde Bush was terug van weggevoerd.

Eerlijk gezegd, wij hadden daar even aan getwijfeld. Op zijn rondreis in Europa hadden we immers een wat andere Bush te zien gekregen. Oorlog in Irak ? Neen hoor, er ligt geen enkel concreet plan op mijn werktafel, en trouwens – zo lekte de pers – het Pentagon is er tegen. Amerika is alleen maar uit om zich uit zoveel mogelijk verdragen terug te trekken ? Komaan, ik teken toch een heus verdrag, met alles erop en eraan, over kernontwapening met Rusland. En ja, ik had destijds wel kritiek op Clintons wat al te persoonlijke onderonsjes met Jeltsin, maar op mijn maat Poetin kan ik bouwen.

De *spin doctors* hadden het bezoek aan Europa dan ook uitstekend voorbereid. Sla er de Amerikaanse kranten van toen nog eens op na. De echte president, zo luidde het daar, heeft niets van doen met de karikatuur van een *Bully Bush* uit Texas. Hij heeft snel bijgeleerd. Hij ziet nu in dat de Verenigde Staten, hoe machtig zij ook mogen zijn, niet in staat zijn de wereld helemaal op hun eentje te besturen. Hij beseft nu ook dat wat Amerika beslist, meteen ook mondiale gevolgen heeft. Hij komt dus naar Europa om te luisteren, bij te leren, te overleggen. De manier waarop het Kyoto-verdrag terzijde was geschoven, zou dan ook nooit meer herhaald worden, zo kon men tussen de lijnen opmaken.

Was er inderdaad een nieuwe Bush opgestaan, genezen van de mythe van de Amerikaanse almacht en losgerukt van de kruistocht van de conservatieve rechterzijde en haar *remake* van de bijbelse strijd tussen Goed en Kwaad, waarbij alleen militaire macht zaligmakend is ? Het leek er wel op, zeker toen de herauten van deze stroming in hun clubblad, de *Weekly Standard*, de president meenden te moeten kapittelen dat hij dreigde af te dwalen van het rechte pad in de richting van een Clintoniaans buitenlands beleid – de ultieme belediging in de ogen van elke rechtgeaarde Republikein.

We hebben nu onze zekerheden terug, maar daarmee zitten we opgescheept met een nieuwe onzekerheid. Wie is nu eigenlijk de spreekbuis van het enige echte Amerikaanse buitenlandse beleid: de Bush die de Europeanen ontmoetten of de Bush die de militaire cadetten toesprak ? Ik vrees dat het antwoord moet luiden: beiden. Wat sommige waarnemers – waaronder deze kroniekjesschrijver – *in tempore non suspecto* voorspelden, lijkt toch dicht bij de waarheid te liggen: het Amerikaans buitenlands beleid onder de Republikeinen zou gekenmerkt worden door onvoorspelbaarheid.

Het gaat niet zozeer om de interne tegenstelling binnen de regering tussen buitenlandminister Powell en defensie-minister Rumsfeld, waarover de kranten met regelmaat berichten. Het gaat

om een diepe kloof die de achterban van deze administratie doormidden klieft tussen een provincialistische meerderheid in het Congres, die niet van reizen houdt, geen paspoort bezit en enkel zweert bij de eigen *county*, en de elite die zich wel bezighoudt met het buitenland, maar die op haar beurt verdeeld is tussen een gematigde Realpolitieke stroming die voorstander is van een internationalistische koers en de steun heeft van de zakenwereld en het ideologisch gedreven clubje van neoconservatieven en christelijke fundamentalisten die de strijd wil aanbinden met de halve wereld.

Nu weet ik niet wat het meest hinderlijke is, een bijbelse ideoloog of een draaiende windhaan aan het hoofd van de machtigste staat van de wereld. Een heel pak dossiers, die zich niet laten versimpelen tot bijbelse categorieën, ligt immers te wachten op snelle en doeltreffende internationale actie. Dat geldt zeker voor de huidige nucleaire crisis in Zuid-Azië, maar ook voor de uitzichtloze impasse in het Midden-Oosten en het kantjeboordje in Congo. Dat geldt evenzeer voor een paar andere lastige kwesties, zoals het broeikas-effect, de witwaspraktijken, de monetaire onvoorspelbaarheid, de uitputting van het visbestand, de steeds verder groeiende ongelijkheid in en tussen staten, de internationale migratie, de proliferatie van massavernietigingswapens.

De wereld zou er vandaag heel anders uitzien indien de Amerikaanse president 11 september had uitgeroepen tot een misdaad tegen de mensheid in plaats van het te reduceren tot een aanval op Amerika. Want wat heeft de wereld aan een grootmacht die in de ban leeft van een permanente viscerale angst voor de veiligheid van zijn eigen inwoners – typisch kenmerk in de levensloop van een imperium – en daarenboven weifelt en twijfelt om dan te besluiten, in een irritante mengeling van arrogantie en parochialisme, dat het beter af is zonder rekenschap te moeten afleggen aan de rest van de wereldgemeenschap?